

ΓΕΥΜΑ ΣΤΗΝ «Κ»

Μαρία Ευθυμίου: Για όλα μās φταίνε οι άλλοι

Οι Έλληνες έχουμε εθιστεί να είμαστε μωρά και να παραπονιόμαστε μονίμως ζητώντας τα πάντα από τους άλλους, αρνούμενοι να αναλάβουμε με γενναιότητα την ευθύνη των πράξεών μας, λέει στην «Κ» η ιστορικός Μαρία Ευθυμίου. **Σελ. 27**

ΓΕΥΜΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΤΙΤΙΝΑ ΧΑΛΜΑΤΖΗ

Μαρία Ευθυμίου, ιστορικός

Οι σταθμοί της

1955
Γεννήθηκε στη Λάρισα.

1962
Εγκαταστάθηκε με την οικογένειά της στην Αθήνα.

1977
Πήρε πτυχίο από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

1981
Ξεκίνησε να διδάσκει Ιστορία στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

1982
Γεννήθηκε ο πρώτος γιος της.

1984
Ολοκλήρωσε το διδακτορικό της στη Σοφρώνη. Γεννήθηκε ο δεύτερος γιος της.

2013
Έλαβε το Βραβείο Εξαιρετικής Πανεπιστημιακής Διδασκαλίας στη μνήμη Β. Ξανθόπουλου - Στ. Πνευματικού.

Εχουμε εθιστεί να είμαστε μωρά

Για όσα παθαίνουμε φταίνε πάντα οι άλλοι και ουδέποτε εμείς – Έτσι ανατρεφόμεστε, περιμένουμε να μας νταντεύουν αενάως

Του **ΝΟΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Συναντηθήκαμε σε ένα συμπαθητικό εστιατόριο στο Κουκάκι, στα μέσα Δεκεμβρίου. Στα δελτία ειδήσεων έπαιζαν «ψηλά» το ενδεχόμενο εκλογής μπουφί στη Θράκη, το συνέδριο της Ν.Δ. και η πρωτοφανής κακοκαιρία στις ΗΠΑ. Ποια κακοκαιρία; Στην Αθήνα είχε λαμπρό ήλιο και θερμοκρασίες φθινοπώρου. Η ανάλαφρη διάθεσή μου γρήγορα βάρυνε όταν αρχίσαμε να συζητούμε για το μέλλον της χώρας. Η Μαρία Ευθυμίου ήταν ξεκάθαρη και με συγκεκριμένο σκεπτικό: η βαθιά και παρατεταμένη κρίση που περνάμε δεν μας έδωσε κανένα ουσιαστικό μάθημα. Η πλειονότητα του ελληνικού λαού δεν θέλει να αλλάξει, άρα οποιαδήποτε βελτίωση υπάρξει θα είναι προσωρινή. Δεν θα επιτρέψει να κάνουμε το άλμα που χρειάζεται. Εάν η δυσλειτουργία, η σήψη και η διάλυση παραταθούν, κάποιος από τους γείτονές μας που εσπευσμένως θα μας διαμελίσουν και θα μας απορροφήσουν. Το να ακούς μια τέτοια μαύρη εκτίμηση από έναν άνθρωπο σοβαρό που σπάνια μιλάει στα Μέσα, αλλά έχει αφιερώσει τη ζωή του στη μελέτη της Ιστορίας, σου προκαλεί σύγκρουση.

«Δεν γίνεται με τέτοια ανοξιοπρέπεια να πορευθεί μια κοινωνία. Πρέπει να γίνουμε γενναίοι», λέει η Μαρία Ευθυμίου.

Η συνάντηση

Το εστιατόριο «Η φρόνικα του Ευφρόνου», το διάλεξε η Μαρία Ευθυμίου – της αρέσει και είναι κοντά στο σπίτι της, στο Κουκάκι. Ξεκίνησε με το γεύμα με μια υπέροχη κολοκυθόσουπα βελουτέ και μοιραστήκαμε μια γευστική μερίδα παλιό πολιτικό (πλιγούρι γεμιστό με κίμα, κουκουναίρι και ψαροκόκκο) και μια πολύχρωμη καρτοσαλάτα με μαϊντανό, φουντούκι, αμύγδαλο, λεμόνι, μπλότζιδο και λουκούμι φασκόμυλο. Ηπιαμε νερό και όχι αλκοόλ, γιατί και οι δύο θα πηγίναμε απευθείας για δουλειά. Μας κέρασαν μια ζεστή μπλόπιτα. Ο λογαριασμός ήταν 35,90 ευρώ.

– **Μα δεν πιστεύετε ότι σιγά σιγά τα πράγματα θα πάνε καλύτερα, ιδιαίτερα αν υπάρξει μια πολιτική ηγεσία στον τόπο που θα ενισχύσει την ανάπτυξη;**
– Με τα μυαλά και τη νοοτροπία που έχουμε σήμερα, δεν σωζόμαστε. Μπορεί για ένα χρονικό διάστημα λίγων ετών να έρθουν περισσότερα κεφάλαια στην Ελλάδα και να υπάρξει ανάκαμψη. Θα είναι, όμως, πρόσκαιρη. Και θα ξαναβυθιστούμε – εάν πράττουμε τα ίδια. Μεγάλη ευκαιρία μας έδωσε, προ τριακονταετηστείας, η εισοδηματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εμείς, όμως, αντί να ταπεινώσουμε με τα προηγμένα κράτη και να αλλάξουμε τα δυσλειτουργούντα σημεία μας, ενδιαφερόμαστε μόνο για τα χρήματα. Οι πλούσιες και καλοδιοικούμενες χώρες, όμως, δεν έγιναν πλούσιες και καλοδιοικούμενες επειδή βρήκαν ξαφνικά χρήματα. Αμα ήταν έτσι, η Νιγηρία –που έχει πάμπλουτο υπέδαφος– θα ήταν μία από τις πιο πλούσιες και καλοδιοικούμενες χώρες του κόσμου. Δεν είναι θέμα πλούτου. Είναι πώς προσλαμβάνεις τον εαυτό σου και τη λειτουργία σου μέσα στην κοινωνία που ανήκεις. Είναι θέμα βαθύτητα πολιτικό,

δπλαδύ. Και αφορά όλη την κοινωνία, έναν έναν τον πολίτη.

– **Ναι αλλά έχουμε προχωρήσει αρκετά τα τελευταία 30 χρόνια...**
– Ασφαλώς. Αν δεις την Ελλάδα του '49, όταν τελείωσε ο Εμφύλιος, ήταν μια χώρα καψαλισμένη από πάνω μέχρι κάτω. Η διαφορά εικόνας με σήμερα είναι τεράστια. Από τη δεκαετία του '60 κιόλας είχε βελτιωθεί πολύ η χώρα. Και, βέβαια, μετά το '80 ήρθαν πολλά χρήματα από την Ε.Ε. Ακόμα χρήματα. Τα οποία μας δίνονταν για να κάνουμε υποδομές, ώστε να μπορούσαμε να εκτοξεύσουμε την οικονομία μας και να συγκλίνουμε προς το ευρωπαϊκό επίπεδο. Εμείς διαχειριστήκαμε το πράγμα όπως το διαχειριστήκαμε. Χωρίς σοβαρότητα και αναμέτρηση με το μέλλον. Έτσι, ήρθε η κρίση. Και βλέπω γύρω μας χώρες που βρίσκονταν κάτω να ανεβαίνουν προς τα πάνω, ενώ εμείς που ήμασταν ψηλότερα να πέφτουμε συνεχώς. Σε όλους τους τομείς. Και πώς να μην κατακυλάμε, όταν δεν θέλουμε να δούμε τον εαυτό μας και να αλλάξουμε. Εχουμε εθιστεί να είμαστε μωρά. Για όσα παθαίνουμε φταίνε πάντα οι άλλοι και ουδέποτε εμείς. Έτσι ανατρεφόμεστε και στις οικογένειές μας, όπου περιμένουμε οι γονείς μας να μας

Πολύ φοβάμαι ότι η μακρόχρονη αδυναμία μας θα δώσει χώρο να απορροφηθούμε από άλλες δυνάμεις. Η Τουρκία είναι εξαιρετικά επικίνδυνη.
Μας αρέσει να ζούμε μέσα στη συνωμοσιολογία: Ότι όλοι μάς επιβουλεύονται. Το ένα τρίτο του ελληνικού λαού πιστεύει ότι το ψεκάζουν. Οπότε τι συζητούμε;

συντηρούν μέχρι τα γεράματα μας. Το ίδιο κάνουμε και με τις χώρες με τις οποίες μετέχουμε σε ευρύτερους συνασπισμούς. Περιμένουμε να μας νταντεύουν επίσης. Αενάως. Και να είμαστε, βέβαια, πάντοτε εν αγνακτήσει. Το να είμαστε «αγνακτισμένοι» είναι σταθερό σημείο μας. Εχουμε έφεση σ' αυτό.
– **Πώς θα ενθλιπωθούμε και θα γίνουμε πιο ισχυροί;**
– Για να γίνουμε πιο ισχυροί, θα πρέπει να συνομιλήσουμε με τον εαυτό μας και να πορευτούμε στη ζωή μας με εντιμότητα. Και όχι να καταφεύγουμε στη θρασύδειλία που δεικνύουμε, δηλαδή να κοιτάμε πόσα θα αρπάξουμε, βρίζοντας κι από πάνω, καταγορώντας τους άλλους για τα δικά μας λάθη και ανεπάρκειες. Δεν γίνεται με τέτοια ανοξιοπρέπεια να πορευθεί μια κοινωνία. Πρέπει να γίνουμε γενναίοι. Γενναίοι είναι αυτοί που αναλαμβάνει την ευθύνη των πράξεών του και αποφασίζει να βασιστεί στις δυνάμεις του για να προχωρήσει. Να τηρήσει μιαν αντρική συμπεριφορά, όπως λέγαμε παλιά. Αλλά δεν νομίζω ότι θα συμβεί κάτι τέτοιο. Πολύ φοβάμαι ότι η μακρόχρονη αδυναμία μας θα δώσει χώρο να απορροφηθούμε από άλλες δυνάμεις.

– **Με βίαιο τρόπο εννοείτε;**
– Ένα τμήμα της εξέλιξης αυτής αναπόφευκτα θα είναι βίαιο. Και θα μας οδηγήσει, σταδιακά, να χάσουμε την πολιτιστική μας ταυτότητα – την οποία, εξάλλου, οι ίδιοι αποποιούμεθα και για την οποία αδιαφορούμε. Όπως, π.χ., για τη γλώσσα μας.
– **Θεωρείτε ότι η Τουρκία μπορεί να διαδραματίσει αυτό τον ρόλο;**
– Η Τουρκία είναι μεγάλος παίκτης. Και εξ αυτού, εξαιρετικά επικίνδυνος. Πάντως, δεν θα είναι η Γερμανία αυτή που θα μας απορροφήσει, όπως λένε κάποιοι.
– **Ναι, αλλά δεν βλέπω πολλούς να βγαίνουν και να τονίζουν ότι πρέπει να αλλάξουμε και να σοβαρευτούμε.**
– Έχει λεχθεί σε όλους τους τόνους, από πολλούς και επί μακρόν. Εμείς, ωστόσο, δεν το ακούμε αυτό. Μας αρέσει να ζούμε μέσα στη συνωμοσιολογία: ότι όλοι μάς επιβουλεύονται, ότι μας ζηλεύουν για το ωραίο μας κλίμα, τη χαλαρή ζωή μας, τα ορυκτά μας κ.λπ. Μέχρι και σήμερα το ένα τρίτο του ελληνικού λαού πιστεύει ότι το ψεκάζουν. Οπότε τι συζητούμε; Από ποια βάση ξεκινάμε;

Χαμηλές απαιτήσεις

Από το 2006 η Μαρία Ευθυμίου έχει δώσει χιλιάδες διαλέξεις σε όλη την Ελλάδα διδάσκοντας Παγκόσμια και Ελληνική Ιστορία. Δεκάδες χιλιάδες ανθρώπων έχουν προσέλθει στα μαθήματα αυτά για να μπορούν να ερμηνεύουν καλύτερα όσα συμβαίνουν γύρω τους. Ως προς το θέμα της παιδείας, λέει πως στην κοινωνία έχει δημιουργηθεί ένα κλίμα χαμηλής απαιτητικότητας. Στα σχολεία όλοι οι μαθητές, έτσι κι αλλιώς, παίρνουν Α στο δημοτικό και 19 ή 20 στο γυμνάσιο, δουλεύουν δεν δουλεύουν, μάθουν δεν μάθουν. Έχουμε ένα μίσητο ποσοστό αριστοκρατών παγκοσμίως. Καμία σύγκριση με παλαιότερα. Ο απόφοιτος δημοτικού του σχολείου της γενιανίας πριν από 40 χρόνια ήξερε πολύ περισσότερα από πολλούς αποφοίτους λυκείου σήμερα. Μετά το 1980 αποφασίστηκε το κλίμα αυτό προκειμένου «να μην επιβαρυνθεί η ψυχική των παιδιών». Είναι κι αυτό άλλη μία εκκίνηση της δήθεν «αριστερής» πλευράς μας. Δηλαδή, του τίποτα.

Αν βάλεις ταμπέλα «αριστερού», ό,τι και να κάνεις γίνεται ανεκτό

Η Μαρία Ευθυμίου θεωρεί ότι η χώρα συνεχίζει σήμερα να ταλανίζεται και να μην μπορεί να ξεπεράσει τον διχασμό και τις πληγές του Εμφυλίου. Μπορεί, λέει, ο Εμφύλιος να τελείωσε το '49, πολιτικά, όμως, ο διχασμός μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς παραμένει, με μεταλλάξεις, μέχρι σήμερα. Μάλιστα, στη διάρκεια των δεκαετιών που κύλησαν, συνέβη μια ανατροπή: οι πτυχιούχοι του Εμφυλίου αναδείχθηκαν, μέσα από το λαϊκό αφήγημα, στους ηθικούς νικητές του. Μέσα στο υποσυνείδητο σημαντικό μέρος του ελληνικού λαού οι πτυχιούχοι του Εμφυλίου κα-

τετάγησαν στα «παλικάρια», στους «κοινωνικά ευαίσθητους», στους «προοδευτικούς». Έτσι, στη Μεταπολίτευση, το οικοδόμημα της κοινωνίας περιστράφηκε υποδορίως γύρω από αυτό το αφήγημα. Ο καθένας παρουσιάζει τον εαυτό του ως «αριστερό», άρα ως «θύμα» της εκάστοτε «κακής κυβέρνησης» (που ο ίδιος πάντως εξέλεγε και παρωθούσε στα άθλια), ώστε να απαιτεί, υπό ιδεολογική κάλυψη, και άλλες παροχές και άλλες ασυδοσίες που δεν δικαιούνταν ούτε του αναλογούσαν. Όπως αναφέρει στο τελευταίο βιβλίο της («Μόνο λίγα χιλιόμετρα.

Ιστορίες για την Ιστορία», που γράφτηκε σε συνεργασία με τον Μάκη Προβατά και κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο από τις εκδόσεις Πατάκη), ενώ το να καταστρέφεις και να βανδαλίζεις τη δημόσια περιουσία της είναι «προοδευτικό».

Σημειώνει, στη συζήτησή μας, ότι, όπως λέει και ο Ζοζέ Σαραμάγκου, ο αριστερός λόγος σήμερα, αντί να υπερασπίζεται την αλήθεια, έχει γίνει η κολυμβήθρα του Σίλωαμ για την κάλυψη κάθε αθλιότητας. Αν προλάβεις και βάλεις την ταμπέλα του «αριστερού», ό,τι και να κάνεις γίνεται ανεκτό από μια κοι-

νωνία που φοβάται να καταγγείλει το κακό μην τύχει και τη χαρακτηρίσουν, οι με την ταμπέλα «αριστερός» φασίστες, «φασιστική» και «αντιδραστική».

Και φέρνει σαν παράδειγμα την τραγωδία της Μαρίν. Τους τρεις νεκρούς – μια γυναίκα από τους οποίους ήταν, μάλιστα, έγκυος – που κάρκινος στο κέντρο της Αθήνας από ομάδες «αγανακτισμένων αριστερών», οι οποίοι φώναζαν ηρωικά «να καείτε, να καείτε, να πάτε να γ...τε». Επειδή εργάζονταν, ενώ θα έπρεπε, κατά τη γνώμη των «αριστερών» διδασκάλων, να απεργούν. Λες κι η απερ-